

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.002.13.2023

Pan
Witold Reizer
Prywatna Praktyka Lekarska Lekarz Specjalista
Chorób Dziecięcych Witold Reizer
ul. Piłsudskiego 10
37-100 Łańcut

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

R/23/001/LRZ – Działania podejmowane na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Prywatna Praktyka Lekarska Lekarz Specjalista Chorób Dziecięcych Witold Reizer, ul. Piłsudskiego 10, 37-100 Łańcut ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Właścicielem Prywatnej Praktyki Lekarskiej Lekarz Specjalista Chorób Dziecięcych Witold Reizer, od 18 czerwca 2001 r. jest Pan Witold Reizer ² .
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Działania podejmowane przez jednostki podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.
Okres objęty kontrolą	Lata 2020-2023 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o <i>Najwyższej Izbie Kontroli</i> ³ .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontrolerzy	Małgorzata Milanowska – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/53/2023 z dnia 7 lutego 2023 r. Robert Szwagiel – doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr LRZ/52/2023 z dnia 7 lutego 2023 r.

(akta kontroli str. 2-10)

¹ Zwana dalej: Przychodnią.

² Zwany dalej: Właścicielem.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, zwanej dalej: ustawą o *NIK*.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Problematyka szkodliwości spożywania napojów energetyzujących⁵, pomimo powszechności wśród dzieci i młodzieży, nie została zauważona w Przychodni i tym samym nie przełożyła się na udokumentowane działania w celu ograniczenia ich dostępności i konsumpcji. Wprawdzie właściciel Przychodni awizował podejmowanie pojedynczych działań profilaktycznych w tym zakresie, jednak – wbrew obowiązkowi wynikającemu z przepisu art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 6 listopada 2008 r. *o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta*⁶ – nie znalazło to odzwierciedlenia w dokumentacjach medycznych pacjentów. Tym samym nie potrafił wskazać populacji młodych osób, którym udzielono takich świadczeń, ani sprecyzować rodzaju, treści udzielonych porad profilaktycznych.

Zdaniem NIK, szczególnej uwagi wymagają zagrożenia związane ze spożywaniem przez dzieci i młodzież produktów, które nie są obojętne dla ich zdrowia, w tym także energetyków. Uwzględnienie tej problematyki w bieżącej działalności leczniczej pozwoli świadczeniodawcy na pełniejsze rozpoznanie potrzeb zdrowotnych, a przez to realizację obowiązków promocji, profilaktyki i ochrony zdrowia oraz istotnie wpłynie na zwiększenie świadomości pacjentów o szkodliwości spożywania energetyków.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁵ Napój energetyzujący (ang. energy drink) to potocznie napój energetyczny i energetyk, inny niż napój izotoniczny – pobudzający, przeważnie gazowany napój bezalkoholowy, z reguły zawierający kofeinę, taurynę i guaranę. https://pl.wikipedia.org/wiki/Nap%C3%B3j_energetyzuj%C4%85cy. Zwany dalej: napojem energetyzującym, napojem energetycznym lub energetykiem.

⁶ Dz. U. z 2022 r. poz. 1876 ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania podejmowane przez jednostki podstawowej opieki zdrowotnej na rzecz ograniczenia dostępności i spożywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież na terenie województwa podkarpackiego.

Opis stanu faktycznego

Na pytanie, czy problem powszechnego i stale rosnącego spożycia napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież był przedmiotem zainteresowania pracowników Przychodni, Pan Witold Reizer, właściciel Prywatnej Praktyki Lekarskiej Lekarz Specjalista Chorób Dziecięcych Witold Reizer wyjaśnił, że *dotychczas w swojej pracy w jego populacji pacjentów nie spotkał się z negatywnymi skutkami spożywania napojów energetyzujących. W prenumerowanych czasopiśmie medycznych problem ten nie był poruszany. Ten temat nie pojawił się również na konferencjach i sympozjach, w których brał udział w ostatnich latach. Napoje energetyzujące kojarzą mu się m.in. z zaśmiecaniem przestrzeni publicznej przez puste opakowania porzucone w rowach, zaroślach, na trawnikach czy parkingach. Nie ma wiarygodnej wiedzy na temat występowania zjawiska spożywania napojów energetyzujących i jego skali. Problem nie był z tego powodu zgłaszany innym jednostkom.*

Na temat świadomości pracowników Przychodni o negatywnych skutkach spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących i działań podjętych w związku z tym problemem właściciel wyjaśnił, że *placówka wykonuje umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia w zakresie lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Osobiście wykonuje te świadczenia, a pielęgniarka praktyki wykonuje jego zlecenia. Nie ma umowy na wykonywanie zadań pielęgniarki środowiskowej czy pielęgniarki w miejscu nauczania. Z tych źródeł nie otrzymał informacji o problemie będącym tematem kontroli.*

(akta kontroli str. 11-15)

Celami podstawowej opieki zdrowotnej, zgodnie art. 3 pkt. 3, 4, 5 i 6 ustawy z dnia 27 października 2017 r. *o podstawowej opiece zdrowotnej*⁷, są m.in. ocena potrzeb oraz ustalenie priorytetów zdrowotnych populacji objętej opieką oraz wdrażanie działań profilaktycznych; rozpoznawanie, eliminowanie lub ograniczenie zagrożeń i problemów zdrowia fizycznego i psychicznego; zapewnienie profilaktycznej opieki zdrowotnej oraz promocji zdrowia dostosowanych do potrzeb różnych grup społeczeństwa; zapewnienie edukacji świadczeniobiorcy w zakresie odpowiedzialności za własne zdrowie i kształtowanie świadomości prozdrowotnej. Zgodnie art. 12 ust. 1 i 2 cyt. ustawy na lekarzach podstawowej opieki zdrowotnej spoczywają obowiązki planowania i realizowania opieki lekarskiej nad świadczeniobiorcą, w zakresie działań mających na celu zachowanie zdrowia, profilaktykę chorób, rozpoznawanie i leczenie chorób oraz rehabilitację świadczeniobiorcy. Obowiązkiem pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej jest planowanie i realizacja opieki pielęgniarskiej nad świadczeniobiorcą i jego rodziną, w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki chorób, świadczeń pielęgnacyjnych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych.

Na pytanie, czy w Przychodni prowadzono profilaktykę/edukację dotyczącą skutków spożywania przez dzieci i młodzież napojów energetyzujących oraz możliwości

⁷ Dz. U. z 2021 r. poz. 1050 ze zm.

uzależnienia się od nich, a jeżeli tak to w jakiej formie i czy znajduje to odzwierciedlenie w prowadzonej dokumentacji medycznej, właściciel wyjaśnił, że placówka nie prowadzi systemowej profilaktyki w zakresie problemu używania czy nadużywania napojów energetyzujących przez dzieci i młodzież, ponieważ nie stwierdzono tego zjawiska w grupie objętej opieką lekarską. W zaleceniach ustnych zwracana jest uwaga na możliwość zaostrzenia objawów chorobowych w niektórych sytuacjach. Powyższe zalecenia skutkują zapewnieniem przez pacjentów oraz ich rodziców o nieużywaniu tych napoi. Kolejnym powodem nieprowadzenia profilaktyki w tym zakresie jest niezwracanie uwagi na te produkty i nierobienie mimowolnego marketingu tego typu produktom (w mechanizmie „zakazanego owocu”). Nadmienił też o niedoborze środków osobowo-finansowych do wykonywania świadczeń gwarantowanych lekarza podstawowej opieki zdrowotnej. Ponadto wymienił szereg czynności, które według niego faktycznie wykonywane są *pro publico bono* i dodatkowo wymagane jest ich osobne raportowanie.

(akta kontroli str. 11-15)

Przepis art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta stanowi, że dokumentacja medyczna zawiera co najmniej opis stanu zdrowia pacjenta lub udzielonych mu świadczeń zdrowotnych. Według przepisu art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej⁸ świadczeniem zdrowotnym jest działanie służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania.

Właściciel nie podał wobec jakiej populacji i jak często prowadzono ww. działania profilaktyczne oraz co było ich treścią.

(akta kontroli str. 11-15)

W Przychodni⁹ nie było sklepu, ani automatów z żywnością i napojami, w których byłyby sprzedawane napoje energetyzujące.

(akta kontroli str. 16)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieujmowanie w dokumentacjach medycznych pacjentów informacji o zrealizowanych wobec nich działaniach profilaktycznych, dotyczących szkodliwości spożywania napojów energetyzujących.

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Dokonywanie wpisów w dokumentacjach medycznych pacjentów o zrealizowanych wobec nich działaniach profilaktycznych, zgodnie z art. 25 ust. 1 pkt 3 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta.

⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 991 ze zm.

⁹ W dniu 25 maja 2023 r., tj. w trakcie oględzin budynku Przychodni.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, 5 lipca 2023 r.

Kontroler
Małgorzata Milanowska
Główny specjalista k.p.

/-/

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie
Dyrektor
Wiesław Motyka

/-/

Robert Szwagiel
Doradca techniczny

/-/